

Talousennuste 2004–2005

Teollisuus- tuotanto elpynyt – kansantalous uuteen nousuun

Odotettu suhdannekäännö toteutui touko-
kesäkuussa teollisuustuotannon ja viennin
vauhdittamana. Kokonaistuotannon määrän
ennustetaan kasvavan tänä vuonna 3,3
prosenttia ja ensi vuonna 3,6 prosenttia.

Palkansaajien
tutkimuslaitos

Ennusteryhmä:
Eero Lehto
Merja Kauhanen
Ilpo Suoniemi
Heikki Taimio

Ennuste julkaistu 24.8.2004

Euroalueen kasvu nojautuu edelleen pitkälti vientiin. Tähän liittyen myös teollisuustuotannossa on tapahtunut käänne parempaan. EU-maissa hyvä kuluttajaluottamus on pitänyt yllä yksityisen kulutuksen kasvua vain Pohjoismaissa ja Isossa-Britanniassa. Manner-Euroopassa kuluttajaluottamus on edelleen hataraa ja yksityisen kulutuksen selvää vauhdittumista saadaan vielä odottaa. Hitaahko kasvu ja uudelleen

vahvistunut euro hillitsevät inflaatiota, mikä osaltaan siirtää EKP:n koronostoja ensi vuoden puolelle.

Euroalueen ja EU-maiden talouskasvu kuitenkin vahvistuu ensi vuonna 2,5 prosentin tuntumaan ennen kaikkea kotimarkkinoiden elpessä, mikä edellyttää kotitalouksien luottamuksen kohentumista nykyisestä. Viennin merkitys kasvun vauhdittajana pienenee samalla. Ei kuitenkaan voida sulkea

pois sitä mahdollisuutta, että korkea öljynhinta ja siihen liittyvä USA:n kasvun hidastuminen yhdessä euron vahvistumisen kanssa tyrehtyttävät orastavan kasvun ennen kuin kotitaloudet ja yritykset rohkaistuvat lisäämään kulutusta ja investointeja. Se heikentäisi Suomen vientiin perustuvan talouskasvun edellytyksiä.

USA:n kokonaistuotannon kasvua hidasti kuluvan vuoden toisella neljänneksellä ennen kaikkea yksityisen kulutuksen kasvun vaimeneminen. Veronalennusten vaikutus ei enää tuntunut, ja myös kallistunut öljy hidasti kulutusta. Kotitaloudet ovat myös pakotettuja tinkimään kulutusmenoistaan parantaakseen heikentynyttä rahoitusasemaansa. Tämän vuoksi yksityisen kulutuksen kasvun hidastuminen on mahdollisesti pysyvämpää. Yksityiset investoinnit kuitenkin elpyvät, ja asuntorakentaminen on vielä toistaiseksi vilkasta, mutta nämä tekijät eivät riitä ylläpitämään talouskasvua tämän vuoden jälkipuoliskolla enää yli 4 prosentin vauhdissa. Kasvua hidastaa myös USA:n viennin heikko menestys.

USA:n keskuspankki nosti kesällä ohjauskorkoaan yhteensä 0,5 prosenttiyksiköllä. Rahapolitiikan kiristämiseen vaikutti se, että inflaatio oli kiihtynyt selvästi, samoin kuin alkuvuoden nopeahko kasvu ja hyvä työllisyyskehitys. Keskuspankin analyysin mukaan kasvu on tukevalla pohjalla ja kasvun hidastuminen ohimenevää. Kuitenkin uudet viestit teollisuuden tilausten vähenemisestä, kuluttajien luottamuksen heikentymisestä ja työllisyydestä vahvistavat käsitystä siitä, että kasvun hidastuminen on pysyvää. Onkin ilmeistä, että tämän vaikutuksesta USA:n rahapolitiikka on jatkossa varovaista ja uutta koronnostoa saadaan odottaa pitkälle syksyyn.

Aasia voidaan pitää maailmantalouden kasvun veturina. Kiinan tämän vuoden kasvu ylittää 9 prosenttiin, ja ensi vuonna sen kasvun odotetaan hidastuvan 7,5 prosenttiin. Kiinan ja Itä-Aasian uusien teollisuusmaiden talouksien laajentuminen on vauhdittanut myös Japanin kokonaistuotannon

kasvua. Intiankin tuotanto on pääsyt nopeaan kasvuun. Korkean öljyn hinnan tukemana Venäjän talous on yli 7 prosentin kasvuvauhdissa eikä se tästä laannu merkittävästi ensi vuonnakaan.

Vetovastuu kulutukselta viennille ja investoinneille

Suomen viennin volyyymi kasvoi alkuvuonna noin 1,5 prosenttia edellisvuodesta, mutta se vauhdittui selvästi touko-kesäkuussa, eikä sen kasvun odoteta enää hidastuvan vuoden lopulla. Koko vuonna viennin kasvu ylittää 2,8 prosenttiin. Suomen tavaraviennin arvo euroalueelle supistui alkuvuonna 10 prosenttia, mutta tämän vastapainoksi vienti muihin EU-maihin kasvoi. Suomen vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-Itä) kasvoi alkuvuonna (tammitoukokuussa) 19 prosenttia edellisvuodesta. Vientimarkkina-alueena Aasia on jo merkittävämpi kuin Pohjois-Amerikka. Suomen vienti Venäjälle kasvoi yhtä nopeasti kuin vienti Aasiaan.

Kun teollisuustuotanto ja vienti loppuvuodesta elpyvät, myös tuonin volyyymi kasvaa tuntuvasti huolimatta siitä, että öljyn ja eräiden muiden tuontiraaka-aineiden hinnat ovat nousseet jyrkästi. Ensi vuonna koko viennin

kasvu nopeutuu 4,8 prosenttiin. Jo tänä vuonna toteutunut viennin kasvun jyrkähkö nopeutuminen aikaansaa melkoisen kasvuperinnön ensi vuoden vientilukuun. Ensi vuonna viennin kasvua ylläpitää myös euroalueen kotimarkkinakysynnän elpyminen.

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat tänä vuonna nimellisesti noin 6 prosenttia. Palkansaajien keskimääräinen ansiotaso nousee 3,5 prosenttia, ja tehtyjen työtuntien lisääntymässä palkkasumma kasvaa tänä vuonna 4 prosenttia. Omaisuustulojen riipeä kasvu ei heijastu sellaisenaan kotitalouksien kulutuksen kasvuun vaan lisää tilapäisesti säästämistä, kun varallisuutta siirretään muuhun muotoon.

Kotitalouksien ostovoima kasvaa tänä vuonna jonkin verran nopeammin kuin viime vuosina. Osin tämä johtuu kullalle vuodelle ajoittuvista tilapäisistä tekijöistä, joista tärkein on alkoholijuomien valmisteverojen alennus. Tämän vuoden keskimääräinen inflaatio jää poikkeuksellisen hitaaksi, vain 0,3 prosenttiin. Tuloveronalennukset lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja noin yhdellä prosentilla. Suotuisa tulokehitys, kuluttajien luottamus ja matalat korot ylläpitävät kulutuksen kasvua ja myös asuntokauppaa. Kun otetaan huomioon hidas inflaatiovauhti, kasvaa yksityinen kulutus tänä vuonna reaalisesti 3,7 prosenttia.

Kansainvälinen talous.

Kokonaistuotannon määrän kasvu (%)	2003	2004e	2005e
Yhdysvallat	3,0	4,1	3,5
Euro-12	0,5	1,8	2,4
Saksa	-0,1	1,6	2,2
Ranska	0,5	2,0	2,6
Italia	0,3	1,0	1,6
EU-25	0,9	2,1	2,5
Ruotsi	1,6	3,0	3,2
Iso-Britannia	2,2	3,0	2,6
Japani	2,5	4,2	3,5
Venäjä	7,3	7,5	7,0
Kiina	9,1	9,0	7,5

Lähde: BEA, IMF, OCED, Palkansaajien tutkimuslaitos.

Kysynnän ja tarjonnan tase.

	2003 Mrd. €	2003 Määrän	2004e	2005e
		prosenttimuutos		
Bruttokansantuote	142,5	2,0	3,3	3,6
Tuonti	43,8	2,6	2,5	3,8
Kokonaistarjonta	186,3	2,2	3,1	3,7
Vienti	53,1	1,1	2,8	4,8
Kulutus	106,4	3,5	3,4	2,4
– Yksityinen kulutus	74,6	4,3	3,7	2,5
– Julkinen kulutus	31,8	1,6	2,7	2,3
Investoinnit	25,9	-2,1	2,9	5,8
– Yksityiset investoinnit	21,8	-3,0	3,1	6,8
– Julkiset investoinnit	4,1	2,7	1,6	0,6
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	1,0	0,3	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	186,3	2,2	3,1	3,7

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

vuonna kasvu vauhdittuu noin kuuteen prosenttiin. Asuinrakentaminen jatkuu kuluvana vuonna vilkkaana. Tänä ja ensi vuonna investointien kasvuun muun muassa maa- ja vesirakentamisessa ja muussa talonrakentamisessa vaikuttavat useat suuret rakennushankkeet kuten Vuosaaren satamahanke, Fortumin Porvoon öljynjalostamon uusi laitos ja Olkiluodon uusi ydinvoimala. Teollisuuden kone- ja laiteinvestoinnit supistuvat vielä tänä vuonna, mutta ensi vuonna niiden odotetaan jo kääntyvän kasvuun.

Tammi-kesäkuussa työllisiä oli keskimäärin 17 000 vähemmän viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Toistaiseksi kokonaistuotannon kasvun riipeytyminen on näkynyt vasta tehtyjen työtuntien määrän kasvussa. Syksyn aikana myös työllisyys alkaa kohentua, mutta tämän vuoden keskiarvo jää viime vuoden keskiarvon alapuolelle. Näillä näkymin talouskasvu riipeytyy ensi vuonna yli kolmeen prosenttiin, minkä seurauksena työllisyys lisääntyy vajaalla 20 000 henkilöllä. Työllisyysastetta tämä nostaa 0,4 prosenttiyksikköä.

Heikosta työllisyystilanteesta huolimatta työttömyys on edelleen alentunut, koska vaimea työvoiman kysyn-

Palkansaajien ostovoiman kehitys voidaan ensi vuonna turvata useilla vero- ja palkkaratkaisujen yhdistelmillä. Kulutuksen kasvun turvaava ostovoiman kehitys on mahdollista ilman tuntuvia veronalennuksiakin. Ennusteessa ei ole oletettu muita veronkevennyksiä kuin normaalit tuloveroasteikon inflaatiokorjaukset. Ostovoimaa koskevan arviomme lähtökohtana on palkansaajien keskimääräisen ansiotason 3,8 prosentin kasvu. Tällöin kotitalouksien ostovoima kasvaa reaalisesti ilman olennaisia veronkevennyksiä liki 2 prosenttia.

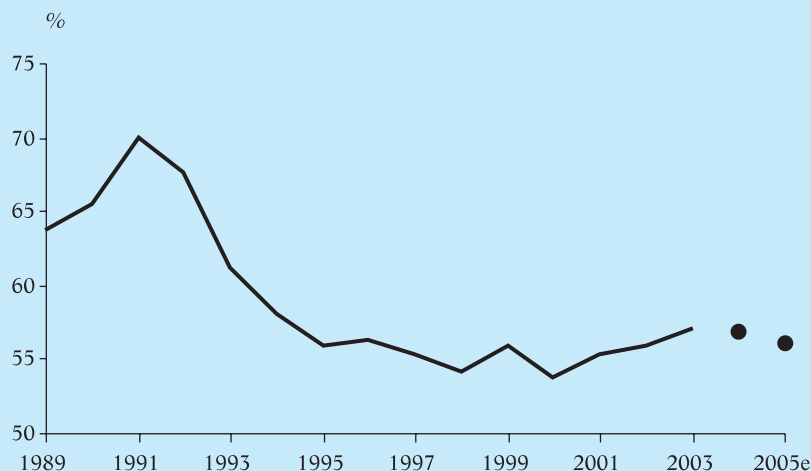
Kulutuksen kasvu säilyy kohtuullisen riipeänä, sillä kuluvaan vuoden poikkeuksellisen hyvä ostovoiman kehitys siirtyy osin ensi vuodeksi. Ennustamme yksityisen kulutuksen määrän kasvavan ensi vuonna 2,5 prosenttia. Ensi vuonna kertaluonteinen alkoholiverojen alennus ei enää juurikaan näy inflaation vuosikeskiarvossa ja inflaatio nopeutuu näennäisesti jääden kuitenkin selvästi alle kahden prosentin.

Vaikka ansiotaso kehittyy tänä vuonna aiempaa suotuisammin ja myös palkkasumman kasvu vauhdittuu työllisyyden kääntyessä nousuun, ei funktionaalinen tulonjako juuri muutu. Palkansaajakorvausten yhteenlaskettu

osuus yritys- ja rahoituslaitossektoreiden arvonlisäyksestä säilyy ennallaan tai laskee lievästi tänä vuonna. Ensi vuonna tuotanto kasvaa yksityisellä sektorilla ripeämmin kuin palkkasumma, jos palkankorotukset ovat totutulla tasolla.

Investoinnit kääntyvät tänä vuonna noin kolmen prosentin kasvuun parin vuoden supistumisen jälkeen. Ensi

Kuvio 1. Palkansaajakorvausten osuus yritystoiminnassa 1989–2003.

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

Ennusteen keskeisiä lukuja.

	2003	2004e	2005e
Työttömyysaste (%)	9,0	8,8	8,6
Työttömät (1 000)	235	229	225
Työlliset (1 000)	2 365	2 359	2 377
Työllisyysaste (%)	67,3	67,0	67,4
Inflaatio, kuluttajahintaindeksi (%)	0,9	0,3	1,6
Ansiotaso, ansiotasoindeksi (%)	4,0	3,5	3,8
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot (%)	4,9	5,2	1,7
Vaihtotaseen ylijäämä (mrd. €)	7,4	7,2	9,0
Kauppataaseen ylijäämä (mrd. €)	11,4	11,2	12,8
Valtiontalouden rahoitusylijäämä mrd. €	0,3	-0,7	-1,3
% bkt:sta	0,2	-0,5	-0,8
Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä mrd. €	3,0	1,7	1,4
% bkt:sta	2,1	1,2	0,9
Velkaantumistaso (Emu-velka) % bkt:sta	45,5	44,5	42,7
Veroaste, %	44,9	44,2	43,6
Lyhyet korot (3 kk:n euribor)	2,3	2,1	2,4
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v.)	4,1	4,3	5,0

Lähde: Suomen Pankki, Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

tä on saanut väkeä siirtymään työmarkkinoiden ulkopuolelle. Työvoimaan on kuulunut alkuvuodesta yli 20 000 henkeä vähemmän kuin edellisvuonna. Työttömiä oli tammi-kesäkuussa noin 5 000 vähemmän kuin viime vuonna, ja työttömyysaste oli tammi-kesäkuussa 0,1 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin edellisvuonna. Työttömyysaste alenee tänä vuonna 8,8 prosenttiin ja ensi vuonna 8,6 prosenttiin.

Veronkevennykset heikentävät valtiontaloutta

Kuluvana vuonna valtiontalouden ylijäämä kääntyy alijäämäksi (lähes 700 miljoonaa euroa), ensimmäisen kerran vuoden 1999 jälkeen. Lähinnä veronkevennyksien vaikutuksesta kokonaisveroaste alenee tänä vuonna 0,7 pro-

senttiyksikköä 44,2 prosenttiin. Kuntataloudessa valtionosuuksien lisäyksellä kompensoidaan tänä vuonna veronkevennyksien aikaansaamat verotulojen menetykset. Kuntatalouden rahoitusasema ei heikkene tänä vuonna paljokaan, vaikka kuntien kulutusmenot kasvavat tänä vuonna nimellisesti 5 prosenttia. Julkisyhteisöjen EMU-ylijäämä on tänä vuonna enää 1,2 prosenttia kokonaistuotannon arvosta, mutta EMU-velan suhde nimelliseen bruttokansatuotteeseen ei kuitenkaan nouse.

Ensi vuonna valtiontalouden alijäämä syvenee edelleen selvästi, vaikka ennusteissa ei ole oletettu uusia alennuksia ansiotulojen verotukseen lukuun ottamatta kahden prosentin inflaatiotarkistusta. Alijäämää lisäävät kuntien valtionosuuksien samoin kuin valtion kulutus- ja investointimenojen kasvu. Veroaste alenee ensi vuonna 43,6 pro-

senttiin lähinnä kokonaistuotannon arvon reippaan, 5,6 prosentin kasvun vaikutuksesta. Kuntien alijäämä alkaa ensi vuonna supistua, kun kunnallisverojen kertymä virkoo. Eläkeuudistuksen ei oleteta merkittävästi hidastavan eläkemenojen kasvua vielä ensi vuonna, mutta eräät sotumaksujen korotukset lisäävät työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen tuloja niin, että niiden ylijäämä kääntyy lievästi nousuun. Koko julkisen sektorin EMU-ylijäämä alenee edelleen hieman, mutta EMU-velkasuhde kääntyy laskuun.

Verotuksen keventäminen on tukenut työllisyyttä, mutta toteutunut kehitys ei ole vastannut odotuksia. Korkeahkon rakenteellisen työttömyyden ja piintyneen pitkäaikaistyöttömyyden oloissa työllisyyden nopeamman kasvun edistämisen ja vastaavasti työttömyyden nopeamman pienentämisen tarvetta ei voida kiistää. Palkkamallit on tärkeää työllisyyden kestävä paraneamisen kannalta. Tämän vuoksi on toivottavaa, että uusi tuloratkaisu olisi kattava ja luonteeltaan maltillinen.

Valtiontalous voi tiettyyn mittaan tukea maltillista tuloratkaisua. Valtiontalouden pelivara on kuitenkin rajoitettu, koska tasapainosta kiinni pitäminen on lähivuosina tärkeää pelivaran säästämiseksi demografisesta muutoksesta aiheutuvien tulevien paineiden vastaanottamiseksi. Finanssipolitiikalla ei käytännössä voida tukea työllisyyttä ilman, että alijäämä kasvaisi. Työllisyyspolitiikassa on otettava huomioon, että julkisen kysynnän lisäyksen kautta tapahtuva työllistäminen ei ainakaan johda suurempaan alijäämään kuin verotuksen keventämiseen perustuva työllistäminen. Julkiset kulutus- ja investointimenot ovatkin veronkevennyksille vaihtoehtoisia keinoja työllisyyden tukemiseksi.